

לבוש

הלכות לולב

הרוד

ויברך (ט) עליהם מיהו לא יחזור ויברך על נטילת לולב שהרי בירך עליו כבר אלא יעשה הברכה על אותו (ך) המין שהיה חסר כבר נגזר על הדם או ערכה שכיון שלא היה מצורף עמהם בתחלה ונס לא היה בדעתו שיטלנו אח"כ שרדי לא ידע שהיה חסר לא נפטר בכרכה הראשונה ומ"פ אין נטילת אותו המין לבדו מיקרי נטילה דלקיחה תמה בעיני צריך לחזור ולטול כל הד' מינים עמו . יד ובשם שאין פוחתין מן המינים כך אין מוסיפין עליהם מין אחד ואם הוסיף עליהם עובר משום כל תוסף אע"ג דלאגד שרינן מין אחד היינו משום שהאגד אינו משום נטילה אלא לנאות בו הלולב ומינו והוא בטל לגבייהו אבל כשנטל מין אחד להיותו מן הנטילה הרי מוסיף על המצוה ועובר בכל תוסף אבל סאוחם הד' מינים עצמם יכול להוסיף עליהם כמו שירצה אפי' ב' לולבין וב' אתרוגים שלא נתנה בהם התורה שיעורה דלעיל אלא שלא לפחות אבל להוסיף יכול כמו שירצה כיון שאינו מוסיף מין אחד והדם שופה שאינו עבות נחלקו בו שיש שפסלי אפי' בהדי אסא אחרינא מפני שהוא מין אחד ואינו ממין ההרים ויש מתירין להוסיף הוקא לנו על ג' בדי עבות הבשרות מפני שהוא מינו שהרי גדלן בערוגה ושיון במראה ובקמה אלא שזה יוצא בעליון עבות וזה אינו יוצא בעבות אבל בפני עצמו ודא פכול שהרי אינו עבות כרלעיל (וע"ל סי' תרמ"ז סעיף ג') .

טו ויש (ךא) אומרים שאפי' באילו המינים אין יכול להוסיף אלא על ההרס והערבה אבל כלולב ואתרוג לא יטול יותר אלא לולב א' ואתרוג א' הואיל וכתבה התורה כלשון יחיד פרי עץ הדר וכפות תמרים בלא וי"ו בן פ"ה לחי' משמע ג"כ לשון יחיד ולא יוסיף עליהם אבל ערבי נחל מיעט ערבי שמים משמע וה"ה דרבה כי הכל בכלל וכן בכלל עבות משמע הרבה מיהו והמקדוקים גם בדרם וערבה אין מוסיפין יותר מנ' בדי הרס ושתי בדי ערבה כדין ויש בו סוד ג"כ במספרים זה על פי הקבלה שרם כנגד ז' הבניין והכ"ן לכך טוב שלא להוסיף עליהם .

תרנב זמן נטילת לולב וכו' ב' סעיפים .

א מצוה לולב כיום ולא בלילה רכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון וגו' משמעונו הוא שכל היום כשר לנטילת לולב מ"מ לא יעסקו אדם בעסקיו תחלה ויברך אח"כ על הלולב לעת הערב או בחצי היום דרוזין מקדישין למצוה כרתיב וישנם אבררם בבקר שמבאין למדנו שכל מי שיש לו לעשות מצוה בו ביום צריך להשיכם בבקר ובני לולב עיקר זריזותיה הוא משתגין החמה לתחלה שהוא התחלת עיקר מה שקרוי יום אע"ג דוישכם דנבי אבררם פירושו הוא בבקר דהיינו קודם הגן החמה היינו משום שהוא לא נצטווה על העקירה לעשותה ביום ודאק דלא כתיב ביה יום לכך היה זריז אפי' קודם הגן החמה אבל גבי לולב כיום כתיב ויטול עיקר יום אלא אחר זריחת החמה הוא כל היום לכך זריזותיה הוקא משתגין החמה ואם נאנס או שחב שחרית נטלו ע"ד הערב אבל עיקר מצונו הוא בשעת ההלל כדי לנגע בהדרו והושיעה כדאסמכוהו אקראי דלעיל מיהו אם אינו יכול להמתין כגון שיש לו לצאת לדרך יכול לטול מיד כשעלה עמוד השחר שהוא ג"כ בכלל יום כל' בני אדם נקצת פסוקים מורים בן וקורא את ההלל בלא לולב והמדרקק במעשיו יעשה כאנשי ירושלים שהיה אדם יוצא מביתו שחרית ולולבו בידו היה (א) קרא ק"ש ומתפלל ולולבו בידו אע"פ שאסור לאחוז ס"ת ותפילין בשעת תפלה שזא יתבטל מכוונתו שאני הכא כיון שרבר מצוה הוה אטלו בידו אינו עליו לטורח ולמשא חייש' שזא יתבטל מכוונתו מש"כ בס"ת ותפילין שכיון שאינו מצוה לאוחזו בידו הויין עליו למשא ובטל מכוונתו וכשקרא בתורה שצריך לאוחזו בידו או אם הוא כהן ונושא את כפיו מניחו על גב קרקע, הוה"ק לנחם אבלים לולבו בידו לבקר חולים לולבו בידו וכל זה אינו מעיקר המצוה אלא כדי לחבב את המצוה נגננס לב"ה לעיין בהלכה שהיה טרוד בשמעתא וחושש שזא יפיל הלולב מירו משנרו לביתו ביד בנו או ביד עבדו (ב) ואסור חז"ל לאכול קודם שיטלנו כדי (ג) שלא יטרוד ויבא לידי שכחה ואם שכח ואכל קודם שנטלו ונזכר והוא על שלחנו ביום הראשון שהוא מן התורה ויפסק אפי' יש שהות ביום לטולו אחר שיאכל מיום ראשון ואילך אם יש שהות ביום לא יפסק כיון שהוא דרבנן ואם לא יפסק ואם התחיל לאכול קודם היום דהיינו קודם שהגיע זמן חיובו כמו (ד) חצי שעה אפי' ביום ראשון אין צריך להפסיק שהרי איכא שהות הרבה ביום והואיל והתחיל האכילה בהיתר .

תרנגו הדם אם מותר להריח בו ביום ב' סעיפים .

א הדם של מצוה אסור להריח בו שיעקרו אינו עומד אלא להריח ומההוקצה וגמרין לה מטיבה רכתיב בה לוי' לומר שחלה שם שמים על עצי סוכה ליאמר בהנאה כל שבעה הואיל והקצה למצוה הבי נמי הכא הרי הוקצה למצוה אבל באתרוג שעומד ג"כ לאכילה אם הוא של מצוה מותר להריח בו שלא הוקצה מלהריח בו אלא מאכילה מיהו נחלקו בו רבוותאי אם צריכין לברך עליו ברוך שנתן ריח טוב בפירות כשמריחים בו אם לא הואיל ועיקרו לאו ריח עבד לכך טוב לו למנוע שלא (א) להריח בו שלא להבנים עצמו בספק ברכת הריח ואותן המריחין בו כשמכריכין עליו מנזח של שטות וזא ,

ב אחד מן המינים הללו שהיון להושענא ולא אנבחה למישק בה שרי בהנאה דהזמנה לא מילתא הוא ,

תרנד להחזיר הלולב למים , וכו' סעיף אחד .

א מקבלת אשה את הלולב מיד בנה או מיד בעלה ומחזירתו למים ביום טוב וגם תוכל להוסיף על המים אם צריך ובלבד שלא תחליפם ב"ש שפורחא ויתרה הוא לתקני מנא ב"ש , ובשבת בזמן הזה שאין נטלין אותו בו אם רוצין מן המים אסור אפילו להחזיר שהרי אסור אפי' למטלטלו שמוקצה הוא כיון שאין מברכין עליו , ובחול המועד מצוה להחליפו כדי שישאר לח והזיור למצוה תודתן ליקח בחול המועד בכל יום ערבך פרשה משום היורד מצוה .

תרנה עובים שהביא לולב , וכו' סעיף אחד .

א עובים שהביא לולב לישראל ב"ש מחוץ לתחום מותר לטלו אפילו לאותו שהובא בשבילו ולברך עליו שלא אסרו חכמים דבר שהובא חוץ לתחום לאותו שהובא בשבילו אלא באכילה ובהנאה אבל לשלטו אפי' הוא בעצמו בלא דנאותו מותר להכך לולב ג"כ מותר לטלו למצוה לאו ליהנות ניתנו ועוד דלא גזרו התם אלא כדי שלא יאמר לעבוים שיביאם ונבי מצוה לא גזרו שאין שכיח שיעשה אדם מצוה בהנאת בעבירה וי"א דמותר אפי' לומר לו לתחלה ב"ש להביאו אפילו במקום (א) רחוק במקום שיש דחוק כגון שאין לו אתרוג אלא זה משום דק"ל תחומין דרבנן והוי ליה אמירה זו שבות רשבות ושבבות דשבבות במקום מצוה לא גזרו .

תרנו לחזור אחרי ההיורד במצות לולב וכו' סעיף אחד .

א אע"פ שחייב אדם לתת כל ממונו כדי שלא יעבור על אחת ממצות השי' רכתיב ואהבת את יי' וגו' בכל מאדך הי'מ במצות לא תעשה שלא יעבור עליה בקום עשה אם יוכל לפטור את עצמו אפי' בכל מאדו מחוייב הוא לתת כל ממונו ולא יעבור על לאו א' במזיד אבל במצות עשה שלא יעבור עליה אין אדם מצווה לתת כל ממונו בשבילה להביא את עצמו לידי עוני ולהחיל עצמו על הציבור שהעני חושב כמת וטוב לו לישב בשב ואל תעשה אפי' היא מצוה עוברת ותיבטל המצוה ויקיים הרבה מצות כנגדה משיבאי עצמו לידי עוני

(ט) וא"כ הוא כיום ראשון מובאר ב"י דאף שכבר צידד כשהיו מחר ומביר כשהיו (ך) וה"ה כשהיו מ"ה אחר תוסף מדרד גריליו יחזור ויטור על אותו מין (פריסי) (ר"ה) כש"כ מהם כנגדו ון וכן מסק הב"ח .

סימן תרנ"ב

(א) ותי שאין מקנה כסאר מנכיו מחו מיהורא (ב"ח) יכתב כ"ג וחסני זה לא נכנו עשוי , (ג) כתב רמ"א יחזירו לביתו כדי להבד הטובה וכזב כד"ה ז"ל הירושלמי הניחו ט"ג קדקע טוב אסור לקטלו ע"ל המנהג דס"ל אחר גמר מנהג סבלוב אם הכינו על הברך טוב אסור לקטלו ב"ט וי"ע דהא ק"ל אין מוקצה לחתי כבה כנ"ל וענ"ל דזה אסור לטול סי' ט"ז נטלין מירוח לקיחה הדר חסמו נחלילי חלב כל' דאן חסמו ל"ך גילוב כל' אסור לקטלו וכן תולחתי כספר היר' סי' קכח ספק דלפור טעמלו לוב ועמד מנין אסור רחוק בו קיינו אבל אחריו תוחר (ג) ולכ' טעם חס שאין לו לולב תוחר לחטול וזאתו הדרים נטובי' מירוקי' נלחתי בח"ס אחר אחריו נלקחו רחוק י' כהספק חס ויחשבו כל ק' דלפור דפי' חיידי כהספק' נטול דאן לא יאכל שמה יטרד וישנה חלב כהספק' לו לא הסתבר שיהיה סוד שחר ח"י היום ועוד כיון דמלתי יבא חלבו ולחזור דפי' ליתורו כגול שבת עול סי' ע"ה וא"כ הוי' כענין אסור ליהנות לאותו חס' בהם תיקון ככל שבה או לר"ס סמחים הוא עמו תוחר אחריו לברטו ויבוא לחטול וי"ע כדיל' (ד) שזו רמ"א יחזירו מתי' עשה וכן מותר ג"ל חוקר דין זה דבדנ' בעד לר"ך להפסיק ח' קדקע לו על עיקר דין זה עכ"ל ס' ס' ה' ה' רמ"א לברי ועיינתי שחייבתי חסא אין מוסקיני לקידום כיון כשהלוי כבר ע"ל וי"ע ס' ח' סוכה דף ל"ה ז"ס חתי כ"י הקיבו מקיבוהו וחזירו דלעיל קידום דיכתיב לקדש כיון ככתיב ויבא מתי' נפשיה כתיב חל' ועוד לפי שבטקס כהנעדים ס' ט"ז א"כ משה רבינו ה"ו (ט) ובגדל דאין חילוק בין החמיל כבר כיון שהיא דלוריינא לר"ך להפסיק גם לענין פי' ר"ה ס' וכו' חל"ע כספריה פסקו דבריו כ"ו ואלו הרישורו כזו וי"ע .

סימן תרנ"ג

(א) ע"ל ס"ס רי"ז ויברך קודם יט ויזון על כל י"ט ובהשפעת רבה אחר שנטפה מלוחו לעולם תוחר להריח ור"ה דהא דלחזיקי ב"י חס"ס אחריו כשיבאו אסור היינו לנטילה חלב כענינו ולחזיקי מותר .

סימן תרנ"ד

(א) הוקא חר' י"ב מילין חלב חר' ג"כ מילין דק"ל תחומין דלוריינא ס' ככ"ה דלסור שר' כתב דכש"כ א"י חר' י"ב מילין אסור והולא דלוריינא וי"ן דבריו כדילן חל' דלעולם אחר שיש שכתבו לעל ס"ס הקי' , כתב כ"כ ע"ס כ"ס ר"ל דהם י' ספק אם יבוא אחריו אסור אף ביום מ"כ וק"ה מזה דלחזיקי' ליעל מילין חל' דכס"ה דלוריינא ענין תוחר' דרבנן ואסור דהא י' הם דהוי עב ואל תחשב שאינו הוי' נלקס דיוטין כסוכות חלב ס' הוי' קום עשה לטול העבוים מיום חס' ר"ל גופי' מ"י ה' אסור ללקוחי ביום מני וי"ע ע"ס חל' ערבי' ב"ט עיין בהס' שה"ס סי' ר"ב ,

סי'

הלכות לולב סימן תרנב

תרנב זמן נטילת לולב. וכו' ב' סעיפים:

א משנה מגילה [כ]
ב משנה סוכה
ג כ"ח
ד ספחים ד' ד סס
ה מגילה ח משנה
טוכה ל' ו כ"ח
ז כ"ח
ח משנה
טוכה ל' ז
י כ"ח
יא משנה
טוכה ל' ז
יב כ"ח
יג משנה
טוכה ל' ז
יד כ"ח

א מצות לולב (א) ביום ולא בלילה (ב) וכל היום כשר לנטילת לולב בשאם לא נטל שחרית ונטלנו אח"כ יומ"ם וריו"ם מקדימים למצות ונוטלים אותו בבוקר יומנו הוא (ג) משתנין (ז) החמה היעיקר מצותו (ד) בשעת ההלל ויום צריך להשכים לצאת דרך (ה) נוטלו משעלה עמוד השחר. הגה והמדקק יאחוו. הלולב בידו כשנכנס מביתו לבה"כ (ו) גם בשעת (ג) התפלה וכן יחזירו לביתו כדי לחבב המלות (קור): ב (ז) * יאסור (ד) לאכול קודם שינטלו ואם שכח ואכל ונזכר על שלחנו (ח) ביום הראשון שהוא (ה) יפסיק ואם לאו יפסיק. הגה ואם התחיל לאכול * ויתר שיאכל ומו"ם א' ואילך אם יש שהות לא יפסיק ואם לאו יפסיק. הגה ואם התחיל לאכול * ויתר

שערי תשובה

(כ) החמה. ענה"ע ועין כ"ח מהגה קרא מהדברים לכתב על הלולב כהן החמה תוך הסוכה ולנענע ואח"כ בשפת הכלל מנענעים ד' נענועים ועין מ"ג מה"ש ויטל כספר הכוונת ע"ל: (ד) לאכול. ענה"ע ועין מ"ג לעיל ס' תק"ד ס"ח ד' לפני שפר כשחזרין להבית לו פ"ג ועין כספרי ש"ת בית אפרים ס' פ"ג מה כהקדם מכלן על מ"ג ס"ג ומג"א ס' תרע"ג כ"ס רש"ל ע"ג:

(א) ביום. עין כ"ו ס' הר"ם"ה כ"ס הר"ן משמע דאם לא נטלו עד בין השמשות ביום ראשון נטלו כה"ג דספק זה רייתא לחומר משא"כ בשאר ימים דקטור ע"ש. ומ"מ כ"ל דיטלו כה"ג כלא ברכה מ"א: (כ) החמה. ואם נטלו משעלה ע"ה ינא מ"א: (ג) התפלה. בעוד כתב המדקק במעשיו ר"ל שכל"ה הוא מדקק בשאר מעשיו אבל אם חזרו מפורסם כן בשאר מעשיו מיהו כיוהרא אם רוצה לנהוג כזה יתר על ה"ז. וכחז עוד הקור קורא בתורה מניחו ע"ג קרקע ע"ש. עין במהר"ם בן חביב שכתב דלענין מעשה ראה למקל"ת גדולים דכשקורין אותם לעלות לתורה מניחין הלולב במקומם ועוין לקרות בתורה בלי לולב בידם ומקל"ת גדולים עולים ולולב בידם ובשעת ברכה התורה נטונו לסמוך כשנגדל כדי שיאחוו בעמוד התורה בשעת ברכה ומהר"ם ראשון נראה יותר עכ"ל ועין יד אהרן. ומהר"ם הלוי כ"ג כ"ג המלך ס' קל"ט כ"ח דדוקא בזמן הראשון שהיה שם טורח מרובה לפתוח ולגלגל להכי לא משלה לולבו בידו אמנם לאחוו בעמוד בשע"ו ברכה לכתב שפיר מני לעלות ולולב בידו ע"ש. כשלי"ה כתב שיענע כסוכה ויכרך. ואח"כ שאר הנענועים יהיו ככה"כ ע"ש. איתא בירושלמי ספ"ג הגיחו על הארץ אסור לנטלו עכ"ל וכתב מה"א משמע דס"ל דלאחר גמר מלות הלולב אם הגיחו על הארץ אסור שוב לנטלו וז"ע דהא ק"ל ח"ן ומקל"ת להני שבת ועס"י של"א ס"ז מ"ג מ"א ס"ס תרנ"א ע"ש ועס"י ש"ה ס"ג. אבל האחרון מותר לכ"ע: (ד) לאכול. אפי' טעמא בעלמא אסור וז"ע מ"א. ומי שכתב בדרך ומנפס שיבוא למקום לולב לר"ך להמתין עד מלות ולא יתענה יותר מחצי היום ע"ש: (ה) יפסיק.

ביאור הלכה

* אסור לאכול קודם שינטלו. וכו"ה בגל הדברים המכריים לעיל בסיון ר"ח קודם תפלת הגזנה ע"ש דהא הנמרא מדמה להו כסוכה דף ל"ח להדי ע"ש וכן למדו הטוסקים בסיון ר"ח לגבי ק"ש של ערביה ג"כ מהאי פנינא: * יורר מחצי שפה וכו'. עין כ"ג מה שכתבנו בשם הכוזרי יתכן מה שזיכר על קושיה ספ"ג ולענין לא כבידא תירוצו כיון דכבר הפסיק בתפלה ומדינא אם לא היה שוכה היה מתייב לטול הלולב קודם שיאכל וכי כשכיל שכתב לפשות כן מקרי התחיל כהיתר [דע"י שכתב נודחי לא מקרי התחיל כהיתר כדמוכח מהש"ס וכל סברתו הוא משום שהתחיל קודם ע"ש לאכול ואז עדיין לא היה מתייב לטול לולב והיה אכילתו כהיתר אבל כיון

משנה ברורה

(א) ביום ולא בלילה. דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון ביום ולא בלילה. [גמרא]: (ב) וכל היום כשר וכו'. ואם לא נטלו עד ביה"ש ביום ראשון מתייב או לטלו דסיקא דלורייתא הוא וכלי ברכה (דהכרכות הם דרכין) (א) והאחרונים הסכימו דבשאר הימים אף שהוא דרכין ג"כ נכון לטלו דאין בו ערקה (ב) ורק יורה שלא יכרך או על הנטילה: (ג) משתנין החמה. ואם נטלו מעמוד השחר ולא דמעמוד השחר יממא הוא (ג) אלא משני שאין הכל בקיאין בו לריבין להמתין עד הגן החמה ועיין לעיל בסיון פ"ג כביאור הלכה דלפי דעת כמה אחרונים אינו נקרא עמוד השחר עד שהאיר פני מן המהדרים (ד) נוהגים לכתב על הלולב כה"ג החמה תוך הסוכה אע"פ שאח"כ יקרא הלל בלא לולב. ונר"ך לנענע כשעה שנטלו: (ו) גם בשעת התפלה. ואע"פ שאסור להחזיק שום דבר בשעת התפלה הכא כיון דלקיחתו מזהו לא מיטריד ביה. והגה אף דבגמרא איתא שכן היו עושין אנשי ירושלים היה אדם יולא מביתו ולולבו בידו וכו' מ"מ כתבו אחרונים דכהיום מחזי כיוהרא אם לא מי שמפורסם למדקק במעשיו מיהו זה. נוהגין גם היום שמולכין הלולב בבקר בעלמו לביה"כ וכן מחזיר לביתו בעלמו: (ז) אסור לאכול וכו'. וטעמא בעלמא (ח) מדינא שרי מ"מ אין להקל בזה אם לא לצורך גדול ומי שכתב בדרך בחו"מ ומנפס שיבוא למקום הלולב או הדריס על היסודים ומשליחם להם לולב ימתו (ו) עד מלות היום ולא יותר אפילו ביום א' שהוא מן התורה דאסור להתענות ויש אומרים (ז) דאם מנפס שיבוא לו לולב אין לו להמתין כלל דהרי יש לו מי שיוכירנו לנטלו היינו אותו שיבוא לו הלולב ומי שחלם לבו נודחי יוכל לסמוך ע"ז: (ח) ביום ראשון שהוא מן התורה יפסיק. באמנע סעודתו כדן כל דבר שהוא מן התורה שאם התחיל (ח) באיסור לר"ך להפסיק וכלעיל בסיון ר"ח ס"ב וי"ע שני לר"ך שטו"ן משום סתיקא דיומא (ט) דינו כמו ביום ראשון: (ט) יותר מחצי שעה קודם שהגיע ומן חזונו. ר"ל יותר מחצי שעה קודם עמוד השחר ומקרי זה התחיל כהיתר ועיין

שער הציון

(ה) מ"א וכו' ואנחת נראה לפי מה שידוע בסיון ר"ח ד"ש דיוסת כוזן ביה"ש וק"ל לתומא דמתחלת תיבך אחר שקיים אבל לא להקל לפטור עלמא מן הבטלה אם לא כרגע אחרונה קודם כ"כ דהוא בין השמשות לר' וז"ל: (ב) פמ"ג: (ג) רש"י: (ד) אחרונים: (ס) ת"א וכוזרי יתקב: (ו) עד ולא עד בכלל דהשת הוא בכלל תפלת [כוזרי יתקב]: (ז) כה"ה ח"ס וכ"ש אם הולך בעלמא למקום שיש בו לולב ובא"ר משמע דמי"מ נכון להמתין בכל זמ' לכתחלה עד מלות. ולענין שפ"ה נודחי אין להמתיר בכל זמ' דהיינו שיוכל לטעום תיבך אחר התפלה אפילו ביום ראשון: (ח) ת"א ואם המתין עד מלות ולא כביאור דלפי דסייר לאכול וכתחיל לאכול וכביאור לו א"כ כרי התחיל כהיתר נראה דנוגזר סעודתו ואח"כ טעם ועיין לקדים כ"ג כ"ס שכתבנו בשם ספ"ג: (ט) ע"ז וכו':

(ומסתבר לע"ד דגם לרש"י מה שדברים שצריכים להיות ביום הוא לכתחלה מהנץ הוא מדאורייתא זה שכתב במגילה שם אבל לפי שאין הכל בקיאות בו צריכין להמתין עד הנץ שלשון זה הוא רק טעם לתקנתא, הוא רק בשביל טבילה והזאה רבוה סובר רש"י דאין שייך שיהיה חלוק מדאורייתא בין לכתחלה לדיעבד דכיון דעכ"פ נטהר בכך מאי נ"מ, דרק בקיום מצוה שייך לומר דיש קפידא מן התורה לקיים אותה באופן המובחר והמהודר אבל טבילה והזאה שעיקרן לטהרה אף למ"ד שהם מצוה אין שייך כ"כ חלוק אם אך נטהר לומר שלכתחלה יהיה דוקא אחר הנץ לכן פי' שהוא מדרבנן לפי שאין הכל בקיאות אבל במילה אפשר מודה שמדאורייתא צריך לכתחלה למול אחר הנץ, ועיין בר"ן שם שכתב משום דיום ברור הוא בהנץ משמע שהוא מדאורייתא, וראיה גדולה מהמרדכי שם שכתב בשם ראב"ה דה"מ בהנהו דכתיב בהו יום בהדיא אבל ציצית דלא כתיב בו יום שרי מעמוד השחר לכתחלה עיי"ש ואם הוא מדרבנן מחמת שאין בקיאות מאי נ"מ אם כתוב בו יום בהדיא או לא מאחר שעכ"פ צריך שיהיה ביום, אך דברי המרדכי אינו מובן איזה איסור יש בציצית בלילה ואולי הוא לענין הברכה וצ"ע).

ענף ב

ומה שהקשה הב"י על הרא"ש דאם יעשה פחות מג' אותיות בסוף השיטה ובראש השיטה נמצא שאין כאן פרשה דשעור ריוח פרשה ודאי בעינן, נראה לע"ד דבר חדש דאם צריך סתומות במוזוה יש מקום לומר דלא יצטרך להגיה שום ריוח כלל, ועיין בשלטי הגבורים בהלכות מוזוה לשון ריא"ז בשם מ"ה ושאר הפרשנים שמפורש שיטה כזו דכתב ומצוה לעשות פרשיותיה סתומות שאין מניחין ריוח בין פרשה לפרשה אלא כותב שתיהן כאילו הן פרשה אחת, וברור שאינו מחמת דסברי דגם בס"ת לא בעיא סתומה הפסק דאי"כ מ"ט נקראת פרשה אלא דרק במוזוה סברי כן, והטעם דבכתבת מוזוה ליכא דין לכתוב פרשיות אלא אותן התיבות שנאמרו שם צריך לכתוב בכל אופן שיהיה דרק על התיבות נאמר וכתבתם וכתבת פרשיות הוא דין רק בתורה ולא במוזוה.

הנה מסתבר שיש חלוק בגדר הפסק שצריך לעשות בין הפרשיות בין פתוחה לסתומה דבסתומה הוא רק מחמת שצריך הפרש בין פרשה לפרשה ומה שצריך שעוד ט' אותיות לרמב"ם או ג' להטור בשם הרא"ש הוא מחמת שפחות מזה לא נחשב הפסק,

אבל פתוחה הוא דין בכתיבה שתהיה כצורתה לרמב"ם דוקא בתחלת שיטה ולהרא"ש פתוחה מאיזה צד שיהיה, ועיין במעדני יו"ט הלכות ס"ת סי' י"ג בשם מהרש"ל בחלוקו בטעם פתוחה לטעם סתומה שלדבריו דאי יש לומר כן, ונמצא לפ"ז שפתוחה הוא דין בהכתיבה דפרשה זו והוא כמו דיני כתיבת האותיות והתיבות שזה היה צריך גם במוזוה כמו בתורה אבל בסתימה אינו דין בהכתיבה אלא דין בעלמא שזה שייך רק בס"ת ולא במוזוה, ולכן אם דוקא היה צריך לכתוב במוזוה פתוחות כדחיה סבור מתחלה אף שחטעם הוא רק מחמת שאין סמוכות מן התורה, משום דנימא דזה שיתדמה שהן סמוכות בתורה הוא ג"כ כשינוי בהכתיבה ולכן אף אם יעשה הפסק סתומה נמי הוא בשינוי זה, לסברת מהרש"ל דסתומה ענינה מחוברת לשלפניה אבל כשיעשה הפסק פתוחה שזוהו סימן שאינה ענין לשלפניה אלא התחלת דברים הוא שזה לרחוק ממש, ולכן נעשה ממילא דין חדש במוזוה שצריך לכתובה פתוחה שלא כדנכתבה בתורה דגם בתורה הרי והיה לגבי שמע מצד הפסק פרשיות האחרות ויש גם הרבה פתוחות בינתים כסימן פתוחה שאינה ענין לשמע אבל במוזוה שהיא סמוכה לשמע ורק בעשית פתוחה יהיה ניכר זה שאינה שייכת לשמע לכן בלא היכר זה הוא שינוי בהכתיבה שזה צריך גם במוזוה, ואם צריך דוקא סתומות כמו שכתובה בתורה משום דנימא שזה שיתדמה שהן סמוכות בתורה לא נחשב כשינוי בכתיבה ואדרבה צריך לכתוב כמו שכתובין בתורה, יוכל לכתוב סמוכות ממש בלא הפסק כלל משום שזה אינו שינוי בכתיבה כדלעיל וגם יוכל לכתוב בהפסק כצורת סתומה אבל פתוחות לא יוכל משום דבתורה הא הוא שינוי בהכתיבה, ובדיני הכתיבה הא צריך לכתוב כבתורה, וזה אפשר לומר גם לתוס' ורא"ש.

אבל בהא דר"ג בר יצחק דאמר מצוה לעשותן סתומות ואי עבדינהו פתוחות שפיר דמי פליגי דריא"ז בשם מ"ה ושאר הפרשנים שהביא הש"ג סברי דהוא סובר דקפידא בשינוי זה שיש בפתוחה בכתיבה, הוא במוזוה רק קפידא דלכתחלה ולא בדיעבד משום דמה שנחשב לשינוי ממש בכתיבה אף שאינו בגוף האותיות הוא רק בס"ת שכתובין פרשיות אבל במוזוה שהוא רק כתיבת האותיות בעלמא לא הוי זה שינוי ממש כיון דבתיבות גופן ליכא שינוי בכל אופן שיכתבם, דמה שא"צ לכתוב פרשיות עושה שבכל אופן שיכתוב אינה כפרשה וממילא נסתלק השיבות השינוי מהכתיבה לכן כשר בדיעבד אף בפתוחות ורק לכתחלה מצוה כסתומות מאחר שעכ"פ בתורה הוא שינוי בהכתיבה כשעושה פתוחות, אבל בלא ריוח

חידושי

פרק

ב

מגילה

בר

אלה שלא בזמנה כדם' ואלו טבילה אונס שייחא נסיפא ש"ו דכשירה
בלילה ואמאי כיון דלחיקש להזאה וי"ל כיון דקחמי קיסא אבל הוא
עלמא טובל בלילה והיינו שליב ומדנקט היא עליו ומשמע ממילא הוא
עלמא אין אבל טבילה אונס אפי' שלא בזמנה בלילה סקול:

עד שחנך החמה משמע ודאי כל בני דחשיב במחתי לקמן הלל שופר
לולב וכי' לריך לכתחילה להמתין עד שחנך החמה דילמא אחי
למיטעי דמיש מהני דהכא והא דחכי' צמי' דנרכות (דף ל) השכים
ללחא לרדך ומציאין לו שופר ותוקע לולב ומנענע מגילה וקורא בו
וכשמגיע זמן קיש קורא והאי השכים היינו קודם הכן החמה דעדיין
לא הגיע זמן קיש ואפי' תוקע ומנענע אין שעת הדחק ראי' הדע
דקחמי מגילה וקורא וכן אין קורין את המגילה עד שחנך החמה
אין שעת הדחק שאני ואפטר ללא התיירו לו החס להקדים אלא
בהשכים ללחא דווקא לדבר מורה וכיחא אמאי לא חנן בני הכי דלקמן
דמלוחו לכתחילה מהכן החמה ואילך אפרש במחתיין דלקמן:

ולא מלין דכחי' וזיום השמימי הקשו החוק' דנפיי' דשבת (דף קנב)
דש מהאי קרא דאפי' בשבת ונזנ שמוכה ימיס דש דש אפילו
בלילה וי"ל דהכא מייחי' הדנשי' הפשוטה יוחר זה דוחק דאטו מבן
שמזיח ימים דדיש ולא בלילה לאו דנשי' פשוטה היא ועוד דקרא מבן
שי' קדש להאי קרא דזיום הזי' ימול אבל הדבר פשוט דמשיה' מיל
הבמ' להאי קרא פשוט דמי' כי' לרצון צמי' דיצווח דאפילו מילה
שלא בזמנה אינו אלא זיום מווי דזויוו ואלו ומנן שי' אינו מנעט אלא
ליל שמיכי למוד אבל לאחר זמנו לא משיה' קיל לראצניס תוס' דש"צ
כיומול אפי' בלילה ווי' לא דיש ואכן קיי"ל כרצנן:

דף כ ע"ב כל יום כשר לקריאה מגילה צמי' רשציח הקשה בשם
ריח אמאי לא חכי הכא למילה ועצילה והזאה וכיחא הא
הכא להו לעיל קימ כמי' הא חכי' ל"י לעיל והניח צביע ולי' מ"ל דלחכי
הדך חכי' לקימ דלא חיימא הכי דחשיב הכא כשרין כל היום לכתחילה
משעלה עמוד השחר אפי' קודם הכן החמה להכי הדך וחכי' לקימ
בהדי הכי לומר דכל היום דכל הכי דומיא דק"מ דאינו כשר לכתחילה
עד הכן כדחנן לעיל אף כל הכי דחשיב הכי לכתחילה קודם הכן לא
והא דנקט קימ יוחר ונמלין והכי דחשיב במחתי' לעיל מוש דלעיל
פחה באין קורין את המגילה ופעמא מפורס דכולה מכלתיין איירי מקימ
חציצה ל"י ואקדמה דמשיה' הדך נקט לקימ' לאשמועינן הא דלאו מימ
קיל מאי קמיל דכל היום דכל הכי דחשיב הא כיון דמלוחו זיום
דכשירין כל היום וי"ל כפי' דמשיה' חתי' קמיל דכל הכי דחשיב
אינו אלא זיום ולא בלילה כדכ"ל בגמרא מקראי ואיכא מנייהו דקמיל
הנהי דלינו בלילה וזיום כשרין כל היום כמו מוסקין והפי' מוסקין
לאשפוקי מדמי' דקיל רפי' דנרכות (דף כו) דמוסקין והפי' מוסקין אינו
אלא עד מלות וכן כל הכי מיני דבקדשים דחשיב קמיל דכשרין כל
היום משום דאמר בפסי' דזבחים (דף נו) דס כפסל בשקיעת הזמה
וי"ל מניום הקריב את זבחו זיום שאלה זבוח אהה מקריב ולי"ת הא
דכפסל בשחי' היינו חתילה שקיעה כדפי' החוק' תוס' תוס' דלחכי' יום הוא
קמיל דכשירה כל היום וכדפי' ר"ש דלעיל ומהא מחתי' מוכח כן דכ"ל
לכל הכי בצבא אי' מה הכי שאינן בקדשים כשרין כל היום עד ללח
הכוכבים אף מיני דקדשים כן ואף על גב דאיכא מיני טובא במחתי'
כשופר וולוב וכיוצא בהן שאין להן עסק בקדשים ואין בהן שום רבותא
במה שכתרין כל היום מימ' כיון דכ"ל להכי והכי צבא צבא נקט
האי' ליטעל דכל היום כשר ואיכא רבותא בהך לאשמועינן דכשרין זיום
דוקא ולא בלילה ומשיה' לא אשמועינן למילה ועצילה והזאה דכשרין
כל היום דמילחא דפשיטא היא כיון דחכי' לעיל דמלוחו זיום פשיטא
דכשרין כל היום ולא חזר וחכי' קימ' אלא לאשמועינן דכל הכי לכתחילה
לא עד הכן החמה דווריא דקימ' וכיון דחכי' דחיי' דקימ' דדי' למוד
קני' ואי' למיהדר ולמתיני למלין ועובלין ומזין בהאי צבא לא משום
ללמד על עלמא דפשיטא ולא נמיס ללמד על כולן דהא מיהדר וחכי'
לקימ' קני' ללמד על כולן ובהכא כ"ל הא דלא חכי' לשריפה כותב
במחתי' בהדי הכן דכשרין כל היום ובג' צמי' לא מייחא לה בזה הכלל
והא שריפה יוחר אפילו שלא בזמנה אינו אלא זיום כדפי' צפי' הערב
(דף ע) דכ"ע מודים זה ולמאי דפי' אפי' דהאי דכל היום כשר דכל
הכי דקחשיב בחתי' גווי' מיירי לכתחילה ודיעבד אחר הכן כשר לכתחילה
ומשעלה עמוד דיעבד דווקא לאשפוקי בלילה דיעבד נמי' לא והא ודאי
ליכא לאשמועינן זין לכתחילה לדיעבד אלא במילחא דאיכא תקנתא
במזבח כמו הכי דחשיב מגילה לולב ושופר וכולן דחשיב דלש עשאן
בלילה ל"י ולריד למזון לנשוחו זיום דהא איירא החיחא בזמנה אלא

מה שנעשה עשה דלחא צמורה אי"כ ל"ל למחתי' דנוחר כל היום כשר
ואפי' קודם הכן דיעבד דכיון דלחא צמורה מה איירא קודם הכן אפי'
בלילה נמי' דיעבד מה שנעשה עשה דלחא צמורה משיה' לא חכי' להרשי' פי'
כל היום כשר אף על גב דקיי"ל זכרון מקדמיין למלוח דחתיב וישכס
אזכרה צבוק אפי' כשר כל היום נשמע שר"ל דקמיל דאף על גב
דלא הקדים כזכרון אפי' ילא זה תימא דמילחא פשיטא היא וכי' סיד
משום דלא עשה מלוח מן המזבח פטור לגמרי וכי' מי' שאכל שום
וריחו כודף יחזור ויאכל וכי':

ולתקיעות שופר כ"ל דתקיעות דריה ושל יוצל במשמע אפי' דקרא
דמייחא בגמ' מיום ארבעה גבי' ריה כחי' ליטעל קמילא
נקט דבני יוצל כמי' כחי' ביה"כ חעבירו שופר זיום ולא בלילה וכדפי'
בפסי' דריה (דף לז) וסוגיא דין אולא כחי' החס אי' מדיח ובי' מדיס
ודריה כ"ל דזיום ולא בלילה מיום תרועה דיוצל מיה"כ דאלו למיד
זי' מדיח וזיום ולא בלילה הא דריה דיוצל תרועה מיה"כ דלגבי' יוצל
אחי' וכ"ע למיד החס צבריחא קמייחא דמשמע דכל גי' תקיעות מדיח
דצמי' ריה עיובל כ"ל הא:

ולנשילת לולב ככא' ל"י דלע"ז דגמרי' מייחי' קרא דולקחתם לכם
זיום הראשון אפי' כל שנענה דצמקש נמי' מהא אחיא
כדעוכה רפי' דסוכה (דף מח) דריא דש זיום סראשון זיום אפילו
בשבת ורבנן דש' זיום ולא בלילה וריא כ"ל מסיפא דקרא וסמחתם
לפי' ה' זי' ימים ולא לילות ורבנן אי' מהחא היא דליקף ימים עוקסם
דאפילו לילות ושימ' דילפינן יום אי' דגבולין מוי' דמקדש מחדרי דריא
ליקף ליום ולא לילה בגבולין מוי' דמקדש ורבנן כמי' הוי' ילפי' להא מהא
אי' לאו גיש' דמקוכה ולא תימא דיום אי' ודאי' אחיא לן מוי' דהוא אי'
מהו ובכלל זי' הוא וכיון דלגבי' זי' כחי' ימים למעט לילות ליל אי' כמי'
ממילא מנעט בכללן אבל לרבנן דמנעט ליל אי' מניום סראשון הא
וודאי' אין זי' צמקש בכללן הא ליתא דהא קאמי' ורבנן היא כליקף
ימים מסוכה דאפי' לילות צמקש שימ' דלפי' האחת אינו כן אלא זי'
ולא לילות דרי' מיום סראשון ועוד דאמר החס דריא זיום אפילו
בשבת הראשון מלמד שאין דוחה שבת אלא ראשון בלבד נעמא דריב
הי' דהראשון למעט שאר זי' שא"י שבת הא לא"ה היא כליקף הכי
למחוח שבת מיום אי' ודריא' כשמע לרבנן דזיום ולא בלילה דלרבנן
דכחי' הא מיעוטי' גבי' יום הראשון מיכ"ל נפקא להו נמי' לז"י דמקדש
דבלילה לא:

ולדרי מעשר צהלכות הכי"ף גרס ולידוי' צבורים ולי' דע"ס הוא
צפי' דרי"ף הא דוידוי' צבורים גם דהנצ"ס שהולך
צביע צעויהו דרי"ף לא כתב שוידוי' צבורים אינו אלא זיום וסרין
פי' לידוי' צבורים כשמציא צבורים מחזורם כדכתיב הודתי היום לסי'
אלהך וכי' וקיל' אי' מקרא צבורים אינו נוהג בלילה הי"ל מע' שהז"ג
אי"כ הא דחנן צפי' דצבורים האפטרופס והעבד והאשה ועומעוים
ואנדכונגוס ומציאין ואי"כ שא"י לומר אשר נחת לי והשאל ליל למעט
עבד ואשה ומקרא חיל' דה"ל מע' שהז"ג דנשים פטורות וכן עבדים
דגמר לה לה תאשה צפי' דחגיגי' וליכא למימר דמשיה' מנעט לה מקרא
דאשר נחת לי משום טוועוים ואנדכונגוס דה"ל ספק אי'ס והיא
דמייצין בקריאה מספיקא למחנא שמוא אי'ס הן ולי' למאי דאמר
בפי' דז"ב (דף פא) גבי' קוכה זי' איננות בשל חצירו דמציא ואי'כ
ל"ימ' דמספקא ליה אי' קכה קרקע או לא משיה' מציא מספיקא
ואפי' אי'כ מספיקא דילמא יאמרו צבורים ודלין הן ואחא לאשפוקי
מחרונה ומעשרות כדן צבורים דה"ל ניש' אלא אי' מספקא לן על
עיקר הבחא צבורים אי' חייב או פטור כהה"ל לא אי' קכה קרקע אין
חייב להציב לגמרי' ולמלא ללו צבורי' ייכחו ואחא לאשפוקע מן המעשר
שלא כדן אבל הכא דממי' חייבים בהבאה דאפי' אשה ודולחית מציא
ואינו ספק אלא על הקריאה דשמוא אשה הן ופטורה מן הקריאה הא
ודאי' היא דקורין מספק לייכא למיחש לתקלה דהפקעה דסא צבורים
וודלין הן ופטורין מחרונה ומעשר אפי' אי' הן נשים אלא אפי' לריד
פעמא דמי' החס הא דלי"כ ל"ימ' צקונה זי' איננות משום דמיחו
כשקרא ולהיע' אפי' אי' צבורים וודלי' הן אלא דמספקא לן הקריאה
למוד אי' מייצין בקריאה אי' לא אי'כ מספיקא דמיחו' כשקרי' צקורא
ואי'כ בקריאה אפי' שומי' הכשבים לכאורה לא עשומע הכי' ככר
כתבתי בחשו' דגם הכשבים מודה להא דפי' מי' האי' מיחו' כשקרא
אינו אלא מדרבנן והא ודאי' מהי' ל"י' לה וקורא מהי' מספיקא
משיה' מנעט לה נכחה לידהשחא פטורין צורדלין מן הקריא' כמו אי'כך
דמי' דמייצין דמי' דלא גי'לי' חל' דארי' נכחה שא' נשוחו מן המעשר

לחרב הגאון הספורים וכו' מו"ה אל"י דוד ראבינאוויץ
תאובים נ"י אבר"ק מיר בסרינת ליטא.

מבנתבו מגלה עפה הגיעתי ובדבר אשר הלעט לפני ודאגה לבדו
שימחה בדבר המנהג בעירו כי ע"י שיש ח"ל ביה"כ
וביהמ"ד הרבה כן ירבה וכן יפכו ויחזקו מעט המה ומשחמשים
כמה ביהמ"ד יחד לכן מתפללים זמ"ח והראשונים ימירו להפלה עוד
קודם נה"ח וכן עטלים ולבדיהם עם ההלל קודם נה"ח והוא נגד הדיו
לחין לעשות כן לכתחלה ולירד לומר דבזו"ש שיש בכל בית כלי שעות
ולכא למטעי שדמו שכבר עלה השח"כ כרפ"ג דיונוא י"ל דשרי אך
שדעת הלכות דלא מקרי יום עד אחר נה"ח. והנה בד"ו כבר האריך
בס' מבוא השמש מ"ב פ"ו ופ"ו מכמ"ק והעלה דיש להחמיר בשל תורה
ולהקל בדרכין והיינו לכתחלה אבל בדיעבד משעלה ע"ה יום הוא ע"ש
וע' בט"א למגלה (כי) שהעלה דגם לענין הלל יש להחמיר לכתחלה עד
שחזק החמה:

ולענין יש להעיר דבהלל יש להחמיר יותר דהא במגלה שם יליף
דקריאת הלל ביום מדכתיב ממזרח שמש עד מבואו וגו'
א"כ מזהו מנן החמה עד שקיעת החמה והף דר"י שם יליף מדכתיב
אך היום וגו' כיון דסתמא דגמ' יליף ממזרח שמש י"ל דהכי הלכתא.
זה כפי הגרסה קתשי לה במחמ"ק לשעת הדחק לכל יוגרס קצת
ומתוקנת ע"י איתור הפלה ועיכוב שמחת יו"ט ובשעה"ד הרי קי"ל
דמשעלה עמה"ש יום הוא וע' שו"ת מלל מאש סי' כ"ד שנסתפק בדבר
האסור רק לכתחלה אם הב"ד מחויבים למחות ועמ"ש בחיבורי דע"ת
בפשיטה להל' ששייטת אוח ל"ו בזה ובדברי שא"ב אסור אלל לענין
לדאח י"ח מזהו י"ל דכ"ע מודו כמ"ג כה"ג בחוס' מנחות (ס"ח סוע"א)
ד"ה והא כתיב וכו' וע' מש"א א"ח סי' ת' סק"ח וכו' תס"ח סק"ב
וע"ש בחוס' (דף ה' ע"ב) ד"ה האיר (ודף מ' ע"ב) ד"ה שחא וע' יומא
יומא (ס"ו ע"א) וד"ק:

ובמ"ש כתר"ה שפסקין בין תפלה להלל בשמחה בטלה ואיך יאמרו
קדים תתקבל אחר הלל וכו' יוחזק נכון שיאמרו קדים תתקבל
אחר שמי"ע ויחזרו לומר קדים אחר הלל וא"י הנה מלאחי דבר חדש
בחוספתא פ"ו דמנחות תפלה והלל מעבדין זמ"ח וקתשי שם כמה דברים
המעבדים זמ"ח וא"כ הרי לא יאחו י"ח הפלה עד שאמרו גם הלל ופסיר
יתכן לומר קדים תתקבל אחר הלל ולא יתכן לומר קדים תתקבל אחר
השמי"ע קודם הלל. אך בדיון ההפסק בודאי לדקו דברי כתר"ה דאסור
להפסיק כמה שאינו צורך התפלה והאחרונג וכדומה כשם שאסור להפסיק
באמנע בדיקה תמן והתקיעות המעבדים זמ"ח כמ"ש הט"ו סי' תל"ב
סק"ג ורס"ו תק"ב ואולי סומכין ע"ד הר"ן שהביא הט"ו בסי' תק"ב
דמדמה לה לאמנע סעודה וגם בסי' תל"ב הובא דעת י"א להקל שאין
בזה רק איתור בעלמא ועכ"פ לענין קדים תתקבל ל"ל ברור כמ"ש
שאין לומר הקדים עד אחר הלל וע' במש"א א"ח סוסי' ק"ג סק"ט
וא"ח סקי"א בשם הפרישה סי' קכ"ב וא"ר דמוכח דיעקר האיסור רק
על הש"ן שלא יפסיק בשמחה בטלה עד אחר קדושת ובל' לניון ע"ש
א"כ ה"ג בזה יש להעיר הש"ן שלא יפסיק:

ובזה יש לדון גם כמה שרלה לשנות המנהג שיקראו בס"ח ויתפללו
מוסף קודם הלל ואח"כ יאמרו הלל ולפמ"ש י"ל דבין דהלל
ותפלה מעבדים זמ"ח הוה כמלוא ח' ואין להפסיק בקרה"ת שהיא מלוא
בפ"ע ואינה מעבדת אח התפלה אך מש"ס דר"ה ל"ב שהביא כתר"
משמע דהוא רק משום דזריזין מקדימין וכו' ומ"מ י"ל קלת כמ"ש:

אגב אמינא במ"ש בחוספתא שם עוד דברכות ותקיעות מעבדין
זמ"ח והוא נגד הטעם ע"י תק"ג בהג"ה וגם במ"ש שם דברכות
של תעניות מעבדות זמ"ח הוא ג"כ נגד הש"ס דר"ה ל"ד ב' ואולי ע"ס
הוא ואין בידו מפרשי החוספתא אולי הרגישו בזה:

ובעיקר אמירת הלל יש לדון עוד לפני"ש הט"א בר"ה ל"ב דבהלל
משום דאיכא פרכומו ניסא כדאי' בדברכות י"ח לכן חשוב
של תורה לכן יש להקדימה לקרה"ת ומוסף דוקא ק"ש וסמיכה גל"ח
מקדימין אך לפי טעם א' שכתב שם דהלל דיו"ט כיון דגביהו חקונה
כשל תורה דמי וכמ"ש הר"ף ורא"ש והובאו במג"א רבי' קל"ה וע'
רישב"א מגלה י"ז שכתב בפשיטות דקרה"ת שנת שמחת יו"ט וע'
דאורייתא אבל בתק"ב ח"ב סי' רס"א פסק דהוי רק מדרבנן ושנועה
חלה עליו ועו"ש וע' בד"מ פ"ג ממגלה ומנוכה ה"ו שם שכתב להדיח
דקרה"ת והלל שיש. ובמ"ש הט"א שם ורמו לתשו' שאג"א סי' ס"ט
דהלל גם דיו"ט הוא רק מדרבנן ופליפל שם בדברי הרמב"ן תמהני שלא

הזכיר מדברי רמב"ם וראב"ד פ"ג מהל' מגלה ומנוכה ה"ו שחלקו בזה
וע"ש במ"מ ג"כ בזה וע' כפ"ת לטובה ל"ח ע"א שהוכיח דרש"י סובר דהלל
מה"ת (ולפי המבואר במשנת חסידים מס' שארית האלילות פ"ח דאמירת
י"ג מדות הוא חשלוס חיקון התפלה המסתיים בשום שלום ובמסכת ר"ח
פ"ב מבואר דאמירת ההלל פועל ההמחקה של י"ג מדות ועו"ש מובן טעם
החוספתא דתפלה והלל מעבדים זמ"ח ע"פ סוד וגם מובן ששייכים זמ"ח
ואין להפסיק ביניהם בחיקוניה אחרים לכן הגם שדקרו דברי הר"ג
שה' נכון להנהיג שיאמרו הל' אחר מוסף לחקן מכאול שיחמו בטלות
שלא כדת וכדומה מ"מ קשה לע"ד לשנות מנהגו של יבראל) וכה ראיתי
שהביא הר"ג מחוספתא פ"א דשבת כשם שפסקין לק"ש כך מפסיקין
הלל ותק"ש ולכלב ורלה לרייק מזה דהלל מה"ת ותמהני שהרי גם מגלה שני
ההם והוא רק מדרבנן ואולי ר"ל דשמי מגלה דהוי מד"ת וכד"ת דמי
כמ"ש הט"ו סי' תרפ"ו סק"ב מדברי ב"י סי' תקק"ד בשם ר"ת דמי
להפליא שלא הביא מדברי הב"י סימן תרפ"ו שכ"כ בשם הר"ו
לענין מגלה עממה וע' בר"ן ורא"ש פ"ב דתענית ומלחמות ומדרכי פ"א
דמגלה ובמאת ש"כ"ה בש"פ סי' תרל"ו ס"ו גם לענין שמחת פורים דד"ק
כד"ת דמי ומלאחי כבוס' רי"ד למגלה כ' שהוכיח מהש"ס שם דלחן קטן
נאמן להעיד מש"ס דמגלה יש לה רמו במקרא לכן כד"ת דמי וע"ט
בברכ"י לחו"מ סי' ל"ה וכסא רחמים על מס' סופרים פ"ד הח"י בזה.
אבל מ"ש כתר"ר ראי' דהלל מה"ת מהא דטובה ל"ח אי' לא אבין דהא
דמשי רבא דבדאורייתא מפסיק ולא דברבנן לא קיימא למסקנא והא
בגמרו דחיקי לפי הס"ד אך יפרנס החוספתא הל"ל מלמד דמבואר
בשבת קל"ח ב' דברייתות לא היו שגורים בפי האמוראים ועמ"ס חולין
קכ"ו ב' ד"ה ומר סבר וכו' ותוס' ב"מ קי"ד ב' ד"ה ה"ג דמניח וכו'
דחוספתא ל"ה שגורים בש"ס ועוד דברא השיב רק על קוש' הש"ס
דפרך מהפלה אלולב דמאי קוש'א וכו' וזי משום תיובתא אחרינא נגטרך
באמת לשינוא דר"ס יאמר מההוא אין מיהא ליכא תיובתא וכדאיחא
כה"ג בדה"ס ס"ח ע"ב ועמ"ש בחיבורי ג"ד בפשיטה לטרפות אוח' ה'
שהבאתי מכמ"ק בש"ס כה"ג:

ובעיקר הדיון אם מותר לטעום קודם הלל למש"ל דתפלה והלל
מעבדים זמ"ח פשיעה דאסור לטעום כמו דקודם התפלה
אסור לטעום. ובדיון תקיעת שופר ל"ל דדמי ללולב המבואר סי' תרכ"ב
ס"ב ומג"א סק"ד ובתשו' בש"ר סי' ע"ד מבואר דמדינא שרי אבל יש
להחמיר אפי' באדם חלוש ועמ"ש השיב משה סי' י"ט בדיון שתיית קאפע
ועתה ראיתי בס' שדי חמד מערכת ד' מינים סי' ג' אות כ"ב אריכות
דברים בזה. ומ"ש כתר"ר מהוס' שבת ק' ע"ב ד"ה לימא וכו' דמוכח
דיון מפסיקין ואיסור טעמה תליס זכ"ל י"ל דודאי היכא דאסור לטעום
מכ"ס דנפסיקין אבל גם היכא דנפסיקין משום דליכא שבות מ"מ י"ל
דמותר לטעום ועמ"ג אסו"י חר"ב סק"ו הביא מהחוספתא דשבת
שהביא כתר"ר ופ"ה פסק דבמגלה שרי טעמה אבל דוקא לג"ג ובא"ר
סי' תרכ"ב סק"ד דחה מ"ש המג"א לרחות הרחי' מהחוס' דמשב"ל היינו
סעודה והביא מש"ס דפסחים להיפוך ומ"מ מותר בסי' תרל"ב טעמה
לג"ג ע"ש. שו"ר בשאלת יעב"ץ ח"א סי' מ' בלארך בענין טעמה קודם
הלל דמיי לתפלה אלל שמדינא גם קודם תפלה טעמה מותר ומ"מ
מדח חסידות שלא לטעום גם קודם הלל וקודם קרה"ת ע"ש:

ובמ"ש בדיון אמירת הלל ב"פ מדברי שו"מ מהד"ג ח"א סי' ק"ב הנה
גם בס' החיים סי' תכ"ב חולק ע"ד מג"א שם סק"ה וכו'
בש"ת שערי דרך חזו"ח סי' כ"ג אבל דוקא במקום לורך:

ומה שהקשה בא"ח סי' תרל"ד ס"ג בהא דלס' יש בסוכה וע' ונתן בה
בגדים לנאותה וממעטים אותה מועז' פסולה דלפמ"ש הב"ח
סי' תרל"ג דדוקא אם אסור לישול הגוי כל ו' מהבטל וממעט מן
השיעור משא"כ בהתנה שאינו בודל כל ביהש"מ א"כ לפי פשטות לשון
הש"ע דמיייר גם בתחלת עשיית הסוכה דינא הכי והרי כיון דהסוכה
פסולה לא הוקלה הגוי למחותו ומותר ליעלן ואינו ממעט ורואי להיות
כשרה והוי תרתי דסתרי שא"ל להיות מומעט ופסולה והיא קושי' מוסכלת.
וג"ל לישב דנודע מ"ש הב"י סי' ש"י בשם הירושלמי פ"א דביצה דגם
מוקלה בשעות שהיה סבור שלא נתייבש הוי מוקלה כיון דלחם דעמי'
מיני' אבל בש"ס דילן אי' בביצה כ"ו דשרי וקו"ל כש"ס דילן ובמה"פ
על הירושלמי פ"א דביצה העלה דהוי דוקא בשבת אבל ביו"ט דמחמירין
טפי במוקלה גם בכה"ג אסור ותי' בזה סתירת דברי ירושלמי ובבבלי
ע"ש ובתשו' בשמים ראש סי' רכ"ט נחובתו מהר"ח פלטיאל עם המה"פ
בדיון מוקלה ממדת איסור בטעות אי' הוי מוקלה וע' בס' נתי"ע להגאון
מליטא והג"ה לביצה ו' מ"ש בזה וא"כ אי' עימא דהוי מוקלה ומכ"ס
ד"ל